

Nr 429.

Av herr **Lindgren** i Dingelvik **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 70, angående vissa ändringar med avseende å fortsättningsskolans anordnande.*

I proposition nr 70 föreslår Kungl. Maj:t bl. a. en viss uppmjukning av den nu tillämpade, i och för sig säkerligen felaktiga praxis rörande tidpunkten för förläggningen av fortsättningsskolans undervisning.

Frågan förekom vid 1927 års riksdag i form av en interpellation från herr Schedin i första kammaren, som därvid (prot. I nr 7 sid. 10 ff.) anförde, att gällande bestämmelser i ämnet blivit av skolöverstyrelsen på egen hand tolkade genom ett cirkulär av 18 juni 1926 på ett sätt, som icke kunde anses riktigt och som också ute i landet på många håll förkastades. Denna tolkning, vars felaktighet av interpellanten utförligt uppvisades, innebar, att i fortsättningsskola, som jämlikt bestämmelserna i mom 2 av § 6 fortsättningsskolstadgan omfattar blott en årskurs, undervisningen skall helt förläggas till tiden efter den 30 juni det år lärjungarna vid slutet av vårterminen avgått från folkskolans sista klass. Överstyrelsen tolkar stadgans uttryck »läsår» och »årskurs» såsom liktydiga med dess eget tekniska uttryck för en annan sak »redovisningsår» och finner därför, att det sistnämndas begynnelse- och slutdagar också skola anses som sådana för folkskolans läsår och årskurser, i följd varav fortsättningsskolans årskurs icke skulle kunna börja i mitten av maj, även om avgång då sker från folkskolan. Nu anses emellertid på många håll särskilt lämpligt att just vid den tiden låta fortsättningsskolan börja för att avslutas omkring 1 juli. Den frihet att efter lokala förhållanden välja tidpunkt olika i olika orter, vilken stadgan ger, skulle härigenom väsentligt inskränkas.

I ett till en av riksdagens ledamöter ställt brev av 15 december 1927, undertecknat av vice ordföranden i skolrådet och en folkskollärare, har beträffande denna sak för den ort, därifrån brevet kommit, anförts följande:

»Organiserandet av den nya fortsättsättningsskolan har nu fortskridit så långt, att man i någon mån kan överblicka situationen. Att svårigheterna, särskilt vad landsbygden beträffar, äro stora, lär väl knappast kunna förnekas. I glest befolkade skoldistrikt med ringa antal barn i varje skola, i all synnerhet vad de mindre folkskolorna beträffar, är det omöjligt och för staten onödigt dyrt att anordna en fortsättnings- respektive mindre fortsättningsskola vid varje folk- eller mindre folkskola. Det finnes ju ett stort antal av de senare, där det kanske avgår 1 à 2 barn varje

år. Där så är förhållandet, är det ju både från kostnads- och undervisningssynpunkt fördelaktigare att förlägga fortsättningsskolan i en central punkt, dit barnen från flera skolor kunde samlas. För att detta skall kunna ske, är det dock nödvändigt, att kursen förlägges till den ljusa och vackra årstiden, då barnen från och till skolan kunna använda cyklar. Enligt nuvarande förordning måste då tiden för höstterminens början väljas, alltså augusti—september. Denna tid är dock allt annat än lämplig för landsbydens vidkommande, enär föräldrarna just denna tid bäst behöva sina barn för bärplockning, skördearbete m. m.

Mot förläggningen av fortsättningsskolan till denna tid har också förspoports ett starkt missnöje från föräldrarnas sida. En lämpligare och från föräldrasynpunkt bättre vald tid är utan tvivel slutet av vårterminen, således maj—juni. Under denna tid av året äro ju förvärvsmöjligheterna för ifrågavarande barn ytterst små, varför målsmännen då icke känna uppoffringen så stor av att låta sina barn fullgöra fortsättningsskoleplikten. I hem med små inkomster och många barn, där kanske familjens ekonomi hänger på att barnen så fort som möjligt få delta i förvärvsarbete, skulle det säkert hälsas med största tillfredsställelse att få skoltiden avkortad med ett halvt år.

Anordningen har prövats vid Skogs sockens fortsättningsskolor under fem års tid och befunnits fungera alldeles utmärkt, men fortsättningsskolestadgan föreskriver, att fortsättningsskoleplikten inträder först under det läsår, vilket inträffar efter det då barnet utexaminerats från den egentliga folkskolan, alltså icke före den 1 juli, varför en lagändring måste komma till stånd, om denna anordning skall få praktiseras.

Som skäl mot denna anordning skulle ju kunna anföras, att såväl barn som lärare efter en lång vårtermin icke skulle med tillräcklig kraft och intensitet kunna mottaga och meddela denna viktiga undervisning. Med stöd av en femårig praktik kunna vi lugnt påstå, att några sådana nackdelar icke kommit till synes. Det är klart, att undervisningen ger bättre resultat, om barnen komma till skolan intresserade av sitt arbete, än när de av föräldrarna få den uppfattningen, att det är ett tvång och en onödig ekonomisk uppoffring.

För att i någon mån mildra de för resultatet av fortsättningsskolans undervisning ödesdigra slitningar, som uppstå mellan å ena sidan barnens målsmän och å den andra skolstyrelser och lärare beslutades i Skog vid gemensamt möte mellan lärare och skolråd att genom undertecknade ingå till Eder Herr Riksdagsman med en vördsam anhållan, att Ni, om Ni behjartar saken, ville föra fram den motionsvägen för att om möjligt få fortsättningsskolestadgan ändrad därhän att: Skoldistrikt, där förhållandena det påkalla, äga rätt att medgiva åt barnen att fullgöra första årets fortsättningsskoleskyldighet vid slutet av vårterminen det år, då avgångsexamen ägt rum. Om så kunde ske, skulle det helt säkert bli till

båtnad för både skolstyrelser och föräldrar, på samma gång det skulle bli en avsevärd besparing för statskassan.»

Skolöverstyrelsen har nu medgivit, att i vissa fall jämkningar kunna vara berättigade, men departementschefen ställer sig betydligt tveksammare än överstyrelsen, men vill icke motsätta sig dess förslag om upp-
mjukning av stadgans bestämmelser, sådana de av överstyrelsen enligt departementschefens mening riktigt, ehuru, såsom ovan anförts, objektivt sett felaktigt blivit tolkade, dock under förbehåll, att det endast må gälla rena undantagsfall och bero av Kungl. Maj:ts prövning. I enlighet härmed har departementschefen avfattat punkt 4 i sitt av Kungl. Maj:t godkända och nu för riksdagen framlagda förslag.

Även om detta förslag i någon mån tillmötesgår framställda önskemål, har detsamma alldeles förbisett det viktigaste, nämligen den lokala självbestämmningsrätten. Det måste betraktas såsom både nödigt och nyttigt, att här varken en uniformitet eller en centralisation sker utan största möjliga frihet bevaras för skoldistriktet att efter sina behov ordna hithörande angelägenheter. Detta gäller lika mycket beträffande frågan om fastställandet av tidpunkten för andra årskursens början, där fortsättningsskolan är tvåårig.

Med hänsyn till vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen ville, i stället för den i proposition nr 70 föreslagna 4:de punkten, godkänna följande bestämmelse, att närmare av Kungl. Maj:t utformas: I skoldistrikt, där förhållandena det påkalla, må bestämmas, att undervisningen i fortsättningsskola skall, till större eller mindre del, förläggas till det läsår, varunder lärjungarna avgått från folkskolan.

Stockholm den 24 februari 1928.

And. Lindgren,
Dingelvik.

Gustav Johanson,
Hallagården.

E. G. Eriksson,
Västbro.

